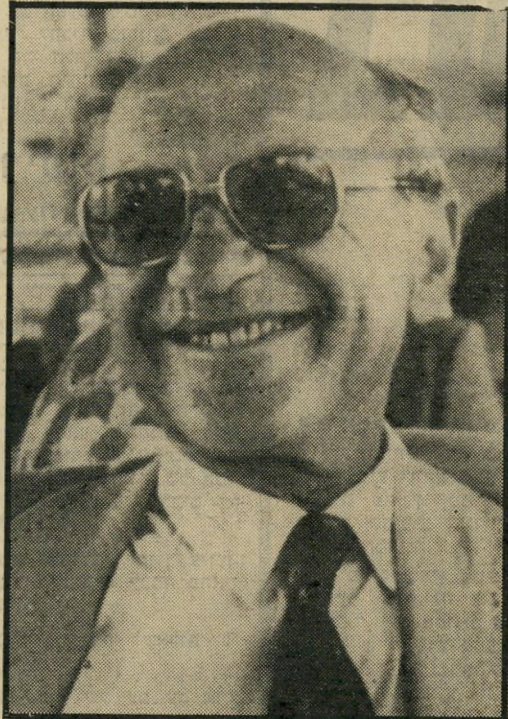

בכל העולם הוכח כי המיתון אינו ממתן את האינפלציה -

אך נושאי כליו של מילטון פרידמן משיכים, להוביל אותנו באף

המיתון שנר' מילטון

הממשלה מוכנה לעמוד באותו חירוף-נפש. כפי שהיא עומדת על שכר-עובדיה. זאת כנראה בשל ה"ליברליזציה". איזה מין ליברליזציה היא זאת, שבה אין פיקוח על המחירים, אך על השכר יש? חלק לא מבוטל של תוספת-תקציב זו הולך, כמובן, לכיסם של מחזיקי רוב הצמודים בהתייקרות שכונות. בראותי אותה מהדורת כימטט חצות, חשבתי שמישהו מן ההסתדרות ירים טלפון וימחה נגד ה"הנמקה" של

המשק שוב הולך בעצותיו של מילטון פרידמן. לפני זמן מה העיר חבר את תשומת-לבי לדיעה שנתפרסמה בעמוד הראשון של ידיעות אחרונות. שבה נאמר שבשיחה טלפונית בין כלכלנים למילטון פרידמן - הכלכלן היהודי-האמריקאי הנודע, המוכן תמיד להשתדל למען טובתו של העם היושב בציון - הוא הציע לנו שהגיעה העת לעשות מיתון. חברי אמר: תראי, זה יקרה כאן!

”

ציבור שיש לו ציפיות, אך שאין לו כסף אינו גורם לאינפלציה

”

פרופסור ריון לתוספת-התקציב. אך איש לא מחה. נראה שגם שם מאמינים בה.

למי יש כסף?

אני מסכימה עם הפרופ' ריון שיש להצמיד את השכר ב-100% למדד. אך אינני מבינה איך הצעה כזאת משתווה להאשמת השכר באינפלציה. את פרופ' ברונו שמעתי ברדיו. הוא אמר שבאינפלציה אשמה הממשלה. בעצם הוא אמר שה"ציבור" אשם, כי יש ציפיות אינפלציוניות, ולכן הוא מוציא את כל כספו לקניות מעלה את המחירים ודורש עליות-שכר. ובכך הציפיות לאינפלציה גורמות לאינפלציה. אשמת הממשלה היא שאין להאמין בה, ולכן ה"ציבור" סובל לא רק מציפיות אלא גם ממשבר-אמון. תורה פסיכולוגית שלמה. אינני מבינה בתורה זו איך אותו ציבור, שאין לו כסף, אפילו אם הוא מצפה לעליות נוספות במחירים, יכול ללכת ולקנות כמות ובמחירים שידרבונו את האינפלציה. אותו ציבור קונה למעשה פחות ופחות בכל חודש. עם או למרות כל הציפיות שלו. אין די בציפיות כדי להעלות את המחירים. דרוש גם כסף. נראה שיש כסף - אבל לציבור אחר.

אז ציבור באמת גורם את האינפלציה, אבל לא בגלל הציפיות שלו. אלא בגלל הכסף שברשותו. לציבור זה שמרוויח את ריווחי-האינפלציה, יש כסף רב וכותר קניה המסוגל לשלם כל מחיר עבור כל מוצר. ובאמת עושה זאת. ריווחי-האינפלציה אלה נעשים על חשבון אותו ציבור שנשאר עם הציפיות שלו וללא כסף בכיס; והוא לגמרי בלתי-מוזק לכל מה שנוגע לעליות-מחירים. להיפך, עליות-המחירים מוזקות לו, הוא הקורבן שלהן. איך אפשר כמצב כזה לדבר בנשימה אחת עם ה"ציבור" כולו ועל ציפיותיו כגורם לאינפלציה? יש ציבור הנורם לאינפלציה ויש ציבור שאף - עם או בלי ציפיות.

איך אפשר גם להגיד שהשכרים - אותו ציבור שאין לו כסף - דורשים עליות-שכר בשל הציפיות האינפלציוניות שלהם? הם - זאת אומרת אנחנו - דורשים עליות-שכר. כי צריכים איכשהו להתקיים באינפלציה המטרופוליטנית. שכל חודש נוגסת נגיסות בריאות בכושר הקניה שלנו.

האם פרופ' ברונו אינו יודע זאת? לפי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה דרושות כיום 17 אלף ל"י לחודש לקיום מישפחה ממוצעת. הוא יכול לפרנס בקושי את מישפחתו מן השכר שהוא מקבל מהאוניברסיטה. האם הוא דורש עליות-שכר בגלל הציפיות שלו לעתיד. או כדי לפרנס את מישפחתו בהווה? הפרופסורים באוניברסיטה דרשו עליות שכר. באחרונה, בשל שחיקה של שכרם. מי מהם חשב בכלל לכסות בזה את ההתייקרויות העתידות? בזה אן הם נבדלים מכל השכירים האחרים במדינה.

בעצם, חבל שהשכירים אינם מצליחים להשיג יותר מזה. אילו היו מצליחים בכך, ושכרם היה עולה באופן ריאלי בצורה משמעותית, היו מקטינים בכך את ריווחי-האינפלציה הנעשים על חשבון שכרם, וכך היו מקטינים גם את האינפלציה עצמה.

מתבטא בעליות-מחירים שאין להן כל הצדקה בעליית העלויות. אחוז עצום ממחירים אלה הוא פשוט רווח למוכר. ניצול זה עולה ביחס הפוך עם הכנסת הצרכן, וביחס ישיר עם מיספר הילדים שלו. אם היה מיתון הוא יוסיף למצב הזה גם אבטלה, גם ירידה בהכנסות - אך את ה"מצב הנ"ל הוא לא ישנה.

הכלכלנים שלנו מתחלקים ביניהם במה שנוגע לסיבות

מאת אסתר אלכסנדר

לאינפלציה הזאת - לפחות כפי שהם מתבטאים באמצעי התיקשות - ומטילים את האחריות לסירוגין על השכר, ה"ציבור", הממשלה, ועל הנפט, כמובן.

מין ליברליזציה

פרופסור אסף ריון האשים, באחד הלילות, בכימטט חצות את השכר, ובמיוחד את שכרם של עובדי-הציבור, בתוספת התקציב של 80 מיליארד ל"י העומדת לבוא עלינו. אינני יכולה לתפוס איזה מין חשבון הוא עשה. בהנחה שההתייקרות הנוספת השנה - התייקרות שבגללה באה תוספת התקציב - תהיה 25%, ובהנחה שהממשלה מתקציבה משלמת את שכרם של כל העובדים הציבוריים, לא רק של עובדי-המדינה אלא גם של העובדי דים המוניציפליים, עובדי האוניברסיטות, הסוכנות וכו', גם בהנחות מופרזות אלה תוספת השכר לא תעלה על 10.5 מיליארד ל"י.

הנה החשבון: 100 אלף עובדי מדינה מקבלים שכר מן התקציב לשנת 1979 בסכום של 20 מיליארד ל"י. (6.5% מן התקציב). 25% של התייקרות נוספת תגרום תוספת של 70% מתוך ה-25% של 20 מיליארד. תוספת של 70% (לפי תוספת היוקר) מ-5 מיליארד ל"י שווה 3.5 מיליארד ל"י. זו התוספת ל-100 אלף עובדי המדינה. התוספת ל-300 אלף עובדי הציבור לפי זה הוא 3x3.5=10.5 מיליארד ל"י.

איך אפשר להגיד שתוספת של 80 מיליארד ל"י בתקציב נגרמת עליידי עליות שכר של 10.5 מיליארד ל"י לעובדים הציבוריים? מה קורה ליתר? לאן הן הולכות? רוב הכסף הולך לקניית סחורות ושירותים עבור ה"ממשלה, שמחיריהם עולים בכל 100% של התייקרות, ולא רק ב-70% כמו שכר-עובדיה. על מחיריהם אין

”

לא השכר, לא הציפיות, לא גודל הממשלה ולא הנכס גורמים לאינפלציה

”

הייתי ספקנית ביותר לגבי האפשרות שאכן זה הדבר שאנו נעשה. הרי זה אותו מילטון פרידמן שהיה ה"אידיאולוג והאדריכל של המהפך שלנו - ובאותה הפעם, בביקור אישי אצלנו, ולא בשיחה טלפונית סתם - שתוך פחות משנתיים הניב אינפלציה של 100%. גרעון של 4 מיליארד לירות במאזן התשלומים (דבר שנאה גם למעצמה אמיתית) וחוב לאומי במטבע-זר העולה על ה"הכנסה הלאומית שלנו - שלא לדבר כבר על המצב בפיתוח, בשיכון ובחברה בכלל. היום מסתמנת נסיגה ממהפך זה.

והנה איזה פלא! תחת שהרבי מילטון יחי זור בתשובה למראה מעשה עצותיו, הוא מרים שפופרת ואומר: נו טוב, עכשיו תעשו מיתון! ואנחנו, המתנסים יומיים על עורנו בתוצאת הפרידי מניום, תחת שלוחה אותו להיכן שהוא שייך, אנחנו אומרים: "גושמע וגושמע". רק סדר-מילים זה מבדיל בין הפרופסור פרידמן לבין הקב"ה לגבי הכלכלנים שלנו. למרות כל חוסרי-ההיגיון שבדבר, חברי צדק, לא עברו כמה שבועות, והאוויר הכרכני שלנו נתמלא בהצעות-מיתון.

„מיתון עכשיו“

ה"רוחם החלוץ" היה נגיד בנק ישראל. הוא אמר: "מיתון עכשיו", כי "אם לא עכשיו, אימתי?" פירוש הדבר שהמיתון עכשיו - אליבא דנגידנו - הוא מיתון מבוקר, זאת אומרת מעשה ידינו, דבר שנעשה אנו ב"מחשבה צלולה ובדם קר גם אם הוא לא נחוץ כעת. סליחה הוא כן נחוץ, אך רק כדי למנוע אותו המיתון שיבוא ושיתרגש עלינו לפי הנבואה בעוד כמה שנים, ככה סתם מעצמו. וכדי שהוא לא יבוא סתם, הרי נעשה זאת בעצמנו. זה היה הנימוק של נגיד הבנק.

האוצר עמד מנגד באותו הזמן, זאת אומרת מלפני שבוע-שבועיים. אך היום אנו שומעים בגלי האתר ורואים בדפוס כניעה-למעשה לתוכנית-המיתון, אף שאין קוראים לו - לפחות מטעם האוצר - בשמו המפורש, שומעים על קיצוצים בגובה של 10 מיליארד לירות בתקציב ה"פיתוח, על פליטת עובדים בעשרות אלפיהם - כמה עשרות, על זה יש עוד ויכוח - וכל אלה רק כדי להתחיל במשהו. אין לעמוד בפני מילטון פרידמן ונושאי-כליו בכלכלה הישראלית. הוא מוביל אותנו באף.

וכך זאת כאשר, לפי הניסיון של כל העולם בימינו, המיתון אינו ממתן לפחות את האינפלציה. בארצות-הברית של היום מיתון חמור, אך האינפלציה לא דהרה כמחירות הנוכחית. בואו 1974, כאשר היתה כשיאה.

במשך השנים מאז, ראה המשק האמריקאי פריחה לא פעם, אבל דווקא האינפלציה היתה אז מתונה. אין שום סיבה לחשוב שאצלנו פועלים חוקי-כלכלה אחרים. התבשרנו בעליה של 8.4% במדד לחודש אוגוסט 1979. לפי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשום חודש אוגוסט, במשך קיומה של מדינת-ישראל, לא היתה עליה שכונת. (ובקושי בכל חודש אחר). אם בחודש אוגוסט יש עליה שכונת, מה קרה בחודשי החגים הנודעים בפורענותם, בגלל ניצולם המחריד של הצרכנים בשוקים? הניצול